

FORTIDSMINNEFORENINGEN

Fortidsminneforeningens museumsstrategi 2018-2023

Vedtatt av hovedstyret 16.04.2018

Innhold

Innledning.....	4
Bakgrunn og historikk.....	4
Visjon.....	4
Overordnet mål for museet.....	4
Museets samfunnsrolle	5
Forvaltning.....	5
Delmål 1: Sikre samlingene	5
Delmål 2: Digital samlingsforvaltning	5
Delmål 3: Tilstandsanalyser	5
Delmål 4: "Best practice" for istandsetting, konservering og vedlikehold	5
Delmål 5: Klimaendringenes effekter og konsekvenser for kulturminnene.....	5
Delmål 6: Magasin for bygningsdeler og gjenstander	5
Delmål 7: Nyanskaffelser	6
Delmål 8: Forvaltning gjennom frivillighet	6
Formidling.....	6
Delmål 1: «Sammen skaper vi Fortidsminneforeningens museum».....	6
Delmål 2: «I dialog med publikum».....	6
Delmål 3: «Fortidsminneforeningens røde formidlingstråder».....	6
Delmål 4: «Barn og unge – våre neste kulturminnevernere»	6
Delmål 5: «En levende formidling på digitale flater»	6
Delmål 6: «Profesjonalisering og fagutvikling i formidlingen»	7
Strategisk kommunikasjon og samfunnskontakt	7
Delmål 1: «Museets identitet gis en form»	7
Delmål 2: «Hvordan kommunisere som museum»	7
Delmål 3: «Skilter skaper synlighet og relasjon til publikum».....	7
Forskning	7
Delmål 1: Kunnskapsbasert formidling.....	7
Delmål 2: Samarbeid og nettverksbygging.....	7
Delmål 3: Ny kunnskap om stavkirker	7
Delmål 4: Ny kunnskap om ruiner	7
Delmål 5: Tradisjonshåndverk og bygningsvern	7
Frivillighet.....	8
Delmål 1: «Fornyelse gjennom fornyet frivillighet».....	8
Reiseliv og turisme	8

Forankring	8
Delmål 1: «Involvering og eierskap»	8
Delmål 2: «En samlende lokal kulturarena».....	8
Delmål 3: «In Situ – museets sterke kort».....	8
Urnes stavkirke - verdensarv.....	9
Delmål: «Urnes stavkirke - verdensarvsenter».....	9

STRATEGI FOR FORTIDSMINNEFORENINGENS MUSEUMSDRIFT, 2018-2023

Innledning

Denne strategien er gjeldende for perioden 2018-2023, og den skal være utgangspunkt for årlige handlingsplaner. Eventuelle separate planer utarbeidet for de ulike områdene skal være forankret i denne strategien for Fortidsminneforeningens museumsvirksomhet.

Strategiplanen er strukturmessig bygget rundt museenes fire f'er – forvaltning, forskning, formidling og fornying - nedfelt i St. meld nr. 49 *Framtidas museum*. Ut fra museets egenart og i henhold til museumsutvalgets anbefaling, *føyes frivillighet og forankring* til som førende for museets arbeid. Vi har latt *fornyning* bli et gjennomgående tema som framkommer i mål og tiltak for alle satsningsområder.

I tillegg til strukturen som gis av museets seks f'er, er *Strategisk kommunikasjon og samfunnskontakt, Reiseliv og turisme og Verdensarven Urnes* beskrevet som satsningsområder i egne kapitler.

Strategiplanen er verdimessig basert på Europarådets rammekonvensjon om kulturarvens verdi for samfunnet, den såkalte FARO-konvensjonen. Den forener og favner museumsdriften og den øvrige delen av foreningens arbeid. Spesielt vektlagt i utarbeidelse av museumsstrategien er artikkel 12 «*Tilgang til kulturarven og demokratisk deltagelse*» og artikkel 13 «*Kulturarv og kunnskap*».

Viktige fundament for innholdet i strategiplanen er også reiselivsmeldingen, St. meld. 19, «*Opplev Norge – unikt og eventyrlig*» og *UNESCOS World Heritage and Sustainable Tourism Programme*. National Trusts utadrettede arbeid i England og USA har også vært en inspirasjon, sammen med Europa Nostras «*Heritage is Ours – Citizens Participating in Decision Making*».

I arbeidet med strategien har vi dessuten tatt i betraktning utfordringer knyttet til bevaring av bygningsmassen i et endret klima.

Bakgrunn og historikk

Foreningen har siden 1844 arbeidet for bevaring av landets verneverdige kulturminner, og skape almen forståelse for verdien av disse. Dette er historien om nasjonsbyggingen etter 1814, og hvordan foreningen sikret eiendommer som var sentrale i historien om Norge og som representerte norsk byggekunst. Som Asbjørnsen og Moe samlet eventyr, samlet Foreningen til Norske fortidsminnesmerkers bevaring den verdifulle bygningsarven. Foreningen ervervet den første eiendommen, Tautra kloster, i 1846 og eier i dag 40 verdifulle kulturminner over store deler av landet. Foreningen eier den største samlingen av eiendommer fra middelalderen, med 8 stavkirker og 11 andre middelalderbygninger. Juvelen i foreningens eiendomsportefølje er Urnes stavkirke i Luster i Sogn som står oppført på UNESCOs verdensarvliste. Foreningens samling av eiendommer er unik: De står på sin opprinnelige plass, de forteller en nasjonal historie med en sterk lokal tilknytning og ikke minst historien om aktivisme og engasjerte mennesker som kjempet for bevaring. Kulturminnene har stor kunnskap- og opplevelsesverdi som en autentisk kilde til innsikt i og forståelse av historien der de ligger som en del av sine omgivelser, In Situ, der de alltid har ligget.

Visjon

Fortidsminneforeningens museum skal bygge sin virksomhet på menneskets rett til kulturarven som verdiskaper for individer og samfunn nå og i fremtiden.

Overordnet mål for museet

Med utgangspunkt i Fortidsminneforeningens museums egenart som frivillig organisasjon og som et nasjonalt museum hvor bygningene er plassert i sitt opprinnelige miljø, skal det utvikles en

bærekraftig og kvalitetspreget museumsdrift som forvalter og formidler kulturarven og kulturarvsverdier gjennom enkeltmenneskers deltagelse og innflytelse.

Museets samfunnsrolle

Fortidsminneforeningen museum skal gjennom sine eiendommer, gjenstandssamlinger, historier og praksiser skape allmenn interesse og forståelse for verdien av kulturarven for mennesker og samfunn, og gi enkeltmennesket mulighet til å engasjere seg i bevaring og bærekraftig bruk av kulturminner og kulturarv. Ved siden av historiene knyttet til hver enkelt eiendom, er eiendommene bærere av tre samlende historier som gir et rikt utgangspunkt for museets virksomhet: *middelalder, nasjonsbygging* og historien om *aktivisme og ildsjelers innsats*.

Forvaltning

Et prinsipp for forvaltningen av foreningens eiendommer er at den skal være basert på frivillige og lokale krefter. For å sørge for at det frivillige arbeidet skjer innenfor profesjonelle rammer og definerte standarder kreves en godt organisert administrasjon, gjennom sentrallidd, regionalidd og lokallidd. Det er behov for klare retningslinjer og definerte ansvarsområder, samtidig som det må jobbes med å etablere en fellesskapsfølelse innenfor foreningens eiendomsforvaltning. Å jobbe som frivillig med forvaltningsoppgaver knyttet til foreningens eiendommer skal være lærerikt, inspirerende og berikende i et sosialt fellesskap. Det må tilrettelegges for at de frivillige opplever en organisasjon som er profesjonell og som setter trivsel og sikkerhet høyt.

Hovedmål

Fortidsminneforeningens samlinger skal sikres og bevares best mulig for ettertiden og gjøres tilgjengelig for publikum og for forskning.

Delmål 1: Sikre samlingene

Fortidsminneforeningens samlinger skal sikres best mulig for ettertiden.

Delmål 2: Digital samlingsforvaltning

Samle og digitalisere informasjon om Fortidsminneforeningens eiendommer og gjenstander på en effektiv måte.

Delmål 3: Tilstandsanalyser

Tilstand og vedlikeholdsbehov ved eiendommene må kartlegges for videre prioritering, planlegging og gjennomføring av nødvendige tiltak.

Delmål 4: "Best practice" for istandsetting, konservering og vedlikehold

Istandsettings-, vedlikeholds- og konserveringsarbeider på foreningens eiendommer skal utføres etter "best practice"-prinsipper innenfor bygningsvern. Det skal tilrettelegges for at ansatte kan bygge på sin fagkompetanse ved for eksempel deltakelse på kurs, samt ha tilgang til nye fagrapporter og relevant faglitteratur. Frivillige ved eiendommene skal også være kjent med prinsipper for godt bygningsvern etter "best practice"-prinsipper.

Delmål 5: Klimaendringenes effekter og konsekvenser for kulturminnene

Økt kunnskap om klimaendringenes effekter og konsekvenser for kulturminnene skal gi oss bedre grunnlag for bevaring av kulturminnene i et langsiktig perspektiv.

Delmål 6: Magasin for bygningsdeler og gjenstander

Forbedre de fysiske forholdene for oppbevaring av bygningsdeler og gjenstander.

Delmål 7: Nyanskaffelser

Erverv av bygninger og gjenstander skal bygge opp under de bærende historiene.

Delmål 8: Forvaltning gjennom frivillighet

Det frivillige engasjementet rundt eiendommene skal styrkes og støttes opp om. Det må jobbes for en tilrettelegging av den frivillige aktiviteten, slik at arbeidet kan utføres trygt for både mennesker og for kulturminner.

Formidling

Fornyelse av formidlingen har startet, og det må jobbes videre med dette i et langsiktig strategisk perspektiv innenfor foreningens egenart som frivillig organisasjon. Det lokale eierskapet til formidlings- og publikumstilbud skal ligge som et premiss, med museums – og eiendomsavdelingen som en veileder, inspirator og en koordinerende del - sammen med at det legges klare kvalitetskriterier for formidlingen. Dette tilsier en styrking av ressurser både sentralt og regionalt/lokalt. Samtidig bør det jobbes med å utvikle en organisasjon med en delings – og samarbeidskultur for faglig utvikling og fornyelse. Etablering av felles faglige arenaer vil være et viktig virkemiddel, og vil bidra til å skape en delingskultur med en stor grad av ressursutnyttelse på tvers i foreningen. Vi ønsker å legge særlig vekt på hvordan barn og unge kan bidra til nytenkning og verdiskapning rundt kulturminnet i sitt nærmiljø. I dette ligger at man ser på de unge som en aktiv medvirkende ressurs mer enn et publikum.

Hovedmål

Det skal jobbes systematisk med formidlings - og publikumsperspektivet, med mål om utvikling av helhetlige, attraktive og relevante publikumstilbud for et lokalt, nasjonalt og internasjonalt marked gjennom et felles faglig og fornyende løft i foreningen.

Delmål 1: «Sammen skaper vi Fortidsminneforeningens museum»

Det skal utvikles en samskapende og delende organisasjonskultur som bidrar til kompetanseheving, faglig fornyelse og utvikling basert på foreningens samlede kunnskapsressurs av frivillige og ansatte.

Delmål 2: «I dialog med publikum»

Formidlingstenkningen skal kobles sammen med publikumsutviklingsbegrepet med et fokus på hvordan kulturminnene skal gjøres attraktive som besøksmål for et moderne publikum i alle aldre der våre aktiviteter retter seg mot både hoder og hjerter.

Delmål 3: «Fortidsminneforeningens røde formidlingstråder»

Med mål om å skape interesse og forståelse for kulturarven og historien, skal det med utgangspunkt i foreningens samtlige historier og eiendommens unike plassering i sitt opprinnelige miljø, utvikles en gjenkjennelig formidlingssignatur.

Delmål 4: «Barn og unge – våre neste kulturminnevernere»

Eiendommene og historiene skal gjøres interessante og attraktive for barn, barnefamilier og unge, og bidra til å vekke og engasjere neste generasjons kulturminnevernere gjennom en bredde av formidlings – og kommunikasjonstiltak.

Delmål 5: «En levende formidling på digitale flater»

En digital satsning skal bidra til å levendegjøre og aktualisere fortellingen om den fjerne historien, og skal løses på en ressurs – og kostnadseffektiv måte ved å bygge på gratis plattformer og allerede eksisterende og utprøvde løsninger.

Delmål 6: «Profesjonalisering og fagutvikling i formidlingen»

Med bakgrunn i frivillighetens egenart og foreningen som en kompetent ressurs innen kulturarv og kulturminnevern skal det jobbes systematisk med utvikling av kvalitetsstandarder, planverk og rapportering slik at arbeidet skjer innenfor profesjonelle rammer og definerte standarder

Strategisk kommunikasjon og samfunnskontakt

Hovedmål

Museet skal være en tydelig og synlig aktør som viser sin egenart og samfunnsoppdrag på en måte som skaper oppmerksomhet, interesse og verdier for allmenheten og relevante interessenter.

Delmål 1: «Museets identitet gis en form»

Gjennom et grafisk uttrykk skal det etableres en tydelig og gjenkjennelig signatur for museet

Delmål 2: «Hvordan kommunisere som museum»

Det skal jobbes med å synliggjøre og tydeliggjøre museet på en slik måte at museet bygges som en merkevare samtidig som den viser tilknytningen til FMF som frivillig kulturvernorganisasjon

Delmål 3: «Skilter skaper synlighet og relasjon til publikum»

Ut fra behov for oppgradering av skiltene ved flere eiendommer, skal det utvikles et helhetlig skiltprogram som ivaretar foreningens synlighet som eier, behovet for opplysninger om kulturminnet, generell publikumsinformasjon og sikkerhetsinformasjon rundt eiendommen.

Forskning

Det er stor og stadig økende interesse foreningens eiendommer og samlinger, som viktige kilder til kunnskap. Det er ikke et mål å ha egne ansatte forskere, men det skal etableres et utstrakt samarbeid med etablerte fag- og forskningsmiljøer.

Hovedmål

Fortidsminneforeningen skal bidra til kunnskapsdeling og forskning av høy kvalitet med utgangspunkt i foreningens eiendommer, gjenstander, tegninger, arkivmateriale og historie.

Delmål 1: Kunnskapsbasert formidling

Økt bruk av eksisterende og ny kunnskap ved formidling av Fortidsminneforeningens eiendommer og gjenstander.

Delmål 2: Samarbeid og nettverksbygging

Økt samarbeid med andre museer, fagmiljøer og forskningsinstitusjoner nasjonalt og internasjonalt.

Delmål 3: Ny kunnskap om stavkirker

Stadig utvikle og formidle ny kunnskap om stavkirker.

Delmål 4: Ny kunnskap om ruiner

Utvikle ny kunnskap i forbindelse med Riksantikvarens bevaringsprogram for ruiner, som vil brukes til bevaring og formidling av middelalderruinene.

Delmål 5: Tradisjonshåndverk og bygningsvern

Økt kunnskap om konstruksjon, materialer og tradisjonshåndverk/ teknikker.

Frivillighet

FARO-konvensjonen, ratifisert av Norge i 2008, understreker b.la. kulturminnenes rolle i samfunnet, og at mulighetene til å delta i kulturarvsarbeidet er en del av de demokratiske rettighetene.

Frivilligheten og det lokale engasjementet knyttet til foreningens eiendommer er framtidsrettet og i tråd med konvensjonen.

Hovedmål

Museumsutviklingen skal ha det lokale engasjementet som nav, og være preget av involvering, delaktighet og samskaping i utviklings – og beslutningsprosesser for å sikre engasjement og utviklingskraft.

Delmål 1: «Fornyelse gjennom fornyet frivillighet».

Syrke og videreutvikle frivilligheten ved utprøving av nye metoder for involvering og deltagelse av lokalmiljøets ressurser for fornyelse og utvikling av aktiviteten ved eiendommene.

Reiseliv og turisme

Hovedmål

Det skal jobbes aktivt med en bærekraftig kulturturisme på bakgrunn av prinsipper for bærekraftig reiseliv, innsikt i turistutviklingen i Norge, publikums ønsker og behov knyttet til kulturopplevelser og kulturminnets tålegrenser.

Delmål

Vi skal jobbe med å utvikle og bevare våre kulturminner og deres omkringliggende miljøer som attraktive reiselivsdestinasjoner og som en verdiskaper i sine lokalsamfunn.

Forankring

Et kjennetegn ved Fortidsminneforeningens museum er forankring. Alle bygningene med unntak av 5 pr april 2018 står forankret på sitt opprinnelige sted, og historiene om bygningen, gjenstandene, bruken og brukerne er forankret i lokalbefolkningen, i lokalt foreningsliv og i organisasjonen. Dette er et av museets aller sterkeste kort.

Hovedmål

Eiendommene skal gjennom publikumsrettet aktivitet og i samhandling med lokalsamfunnets mangfold av ressurser, vise forankring av kulturminnene i sine lokalsamfunn og bidra til verdiskaping for individer og samfunn.

Delmål 1: «Involvering og eierskap»

Det skal arbeides aktivt med både internt og eksternt eierskap til prosjekter, prosesser, planarbeid og beslutninger gjennom samarbeid og kommunikasjonstiltak

Delmål 2: «En samlende lokal kulturarena»

Eiendommenes helhetlige aktivitet skal bidra til bevisstgjøring rundt identitet og kulturminner som samlende kulturarenaer i et mangfoldig samfunn.

Delmål 3: «In Situ – museets sterke kort»

Eiendommen og gjenstandene på sin opprinnelige plass, lokal tilknytning, lokal kultur og ildsjelers innsats skal brukes som et unikt utgangspunkt for formidling og kommunikasjon.

Urnes stavkirke- verdensarv

Fortidsminneforeningen skal ha en aktiv rolle i verdensarv arbeidet, og delta i relevant planarbeid og i utvikling av Urnes stavkirke som verdensarvsted.

Hovedmål

Urnes skal ha et spesielt kvalitetsfokus som et av UNESCOs verdensarvsteder, og ha en prioritet knyttet til formidling, bærekraft turisme, forvaltning, lokal forankring og utvikling gjennom en egnet organisering og god ressurstilgang.

Delmål: «Urnes stavkirke - verdensarvsenter»

Med sentrale og lokale ressurser skal det arbeides målrettet med å realisere et verdensarvsenter i tråd med myndighetens krav til autorisasjon og verdensarvsentrenes definerte formål.